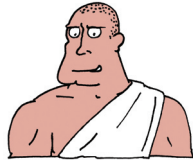

Nederland tijdens de Romeinse tijd

Retourtje Romeinen

Marcus Scanius

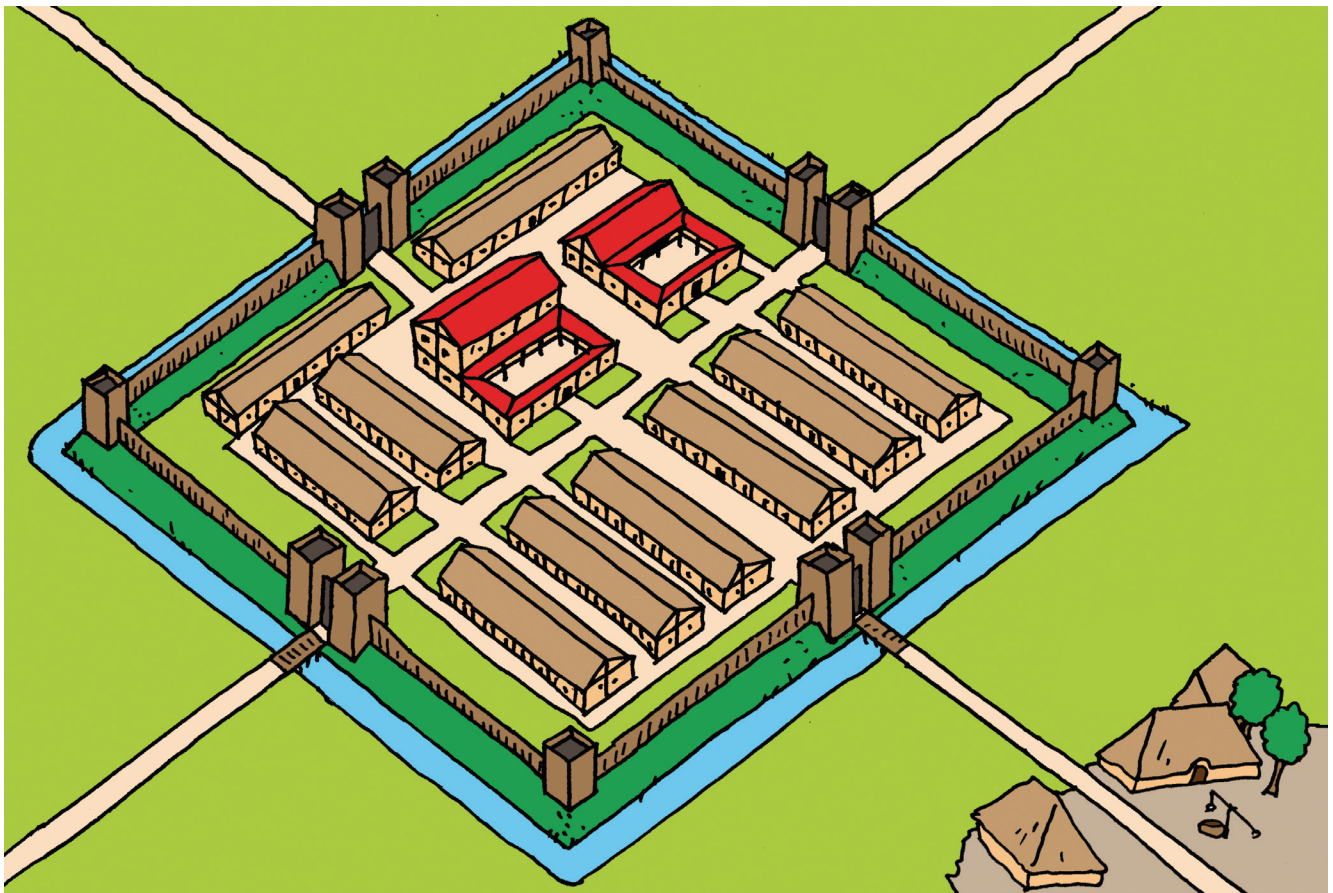
Flavius Victor

Julia, Julius
en Lucius

Brinno

Naam

Klas

Romeinse soldaat

Ave, mijn naam is Marcus Scanius. Ik ben een Romeinse soldaat. Maar ik kom niet uit Rome. Ik ben geboren in Thracia. Mijn geboorteland is lang geleden veroverd door de Romeinen. Het is nu onderdeel van het grote Romeinse Rijk. De soldaten in ons fort komen allemaal uit de buurt van Thracia. Mijn vriend Julius Pudens komt zelfs uit Macedonia.

Opdracht 1

Hieronder zie je een kaartje van het Romeinse Rijk en van Europa zoals het nu is. Zoek op de kaart van Europa op hoe de Romeinse namen nu worden genoemd.

Romeins Nu

Brittannia	<input type="text"/>
Germania	<input type="text"/>
Belgica	<input type="text"/>
Gallia	<input type="text"/>
Hispania	<input type="text"/>

Romeins Nu

Mauretania	<input type="text"/>
Dacia	<input type="text"/>
Thracia	<input type="text"/>
Armenia	<input type="text"/>
Aegyptus	<input type="text"/>

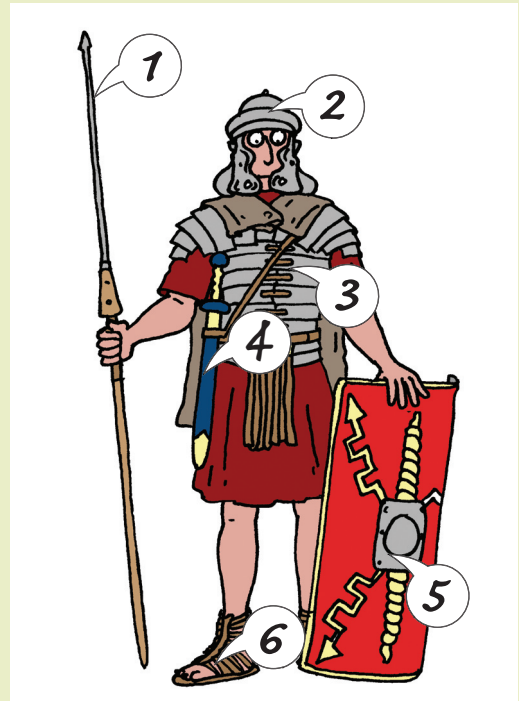

Ik ben soldaat in een castellum, dat is een soort fort. Romeinse soldaten moeten 25 jaar in het leger dienen. Ik ben nu 38 jaar oud en ik moet nog 6 jaar. Zo verdien ik mijn geld en ben ik zeker van een goede baan. In het dorpje waar ik woonde, was geen werk voor mij. In het fort oefenen we veel in het vechten. Maar het is al jaren erg rustig aan de grens. We hoeven dus niet te vechten met de Germaanse stammen. Maar het is niet zo dat we op onze kont kunnen gaan zitten. Nee, de commandant houdt ons wel bezig! Naast het vechten bouwen we huizen en wegen. Ook graven we sloten en kanalen.

Opdracht 2

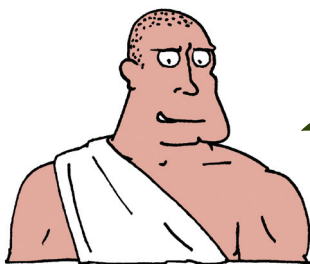
Hieronder zie mijn wapenuitrusting. Zet de juiste cijfers van de plaat bij de woorden.

- Helm (galea)
- Harnas (lorica)
- Schild (scutum)
- Speer (pilum)
- Zwaard (gladius)
- Sandalen (galigae)

Soms moeten we wachtlopen op de wachttorens langs de Rijn. Die rivier is de grens van het Romeinse Rijk. Langs de hele rivier liggen forten. Tussen de forten staan wachttorens. Samen met drie andere soldaten heb ik vier dagen dienst in de wachttorens. Om de beurt staan we vier uur op wacht. Vanuit de wachttorens bewaken we de grens. Als er vijanden de rivier oversteken, maken wij een groot vuur. De rook van het vuur is helemaal in het fort te zien. Dan stuurt het fort een groep ruiters naar onze wachttorens. De ruiters vallen de vijand aan. Als ik niet op wacht sta, ga ik kijken of we wat vis hebben gevangen. Naast de wachttorens, aan de oever van de Rijn, hebben we een paar fuiken uitgezet. Gisteren zaten daar nog twee vette palingen in. Die hebben we tijdens het avondeten lekker opgegeten.

Commandant

Ave, mijn naam is Flavius Victor. Ik ben de commandant van het castellum. Ik ben de baas van alle soldaten in dit fort. In dit fort is een cohort (480 soldaten) gelegerd. Het Romeinse leger is heel groot. Het bestaat uit legioenen. Een legioen is net zo groot als wel 10 cohorten!

Opdracht 3

Weet je waarom het Romeinse leger zo groot moest zijn?

Opdracht 4

Hieronder sta ik naast een gewone soldaat.
Ik ben anders gekleed dan de soldaat. Kun je vier verschillen vinden?

1

2

3

4

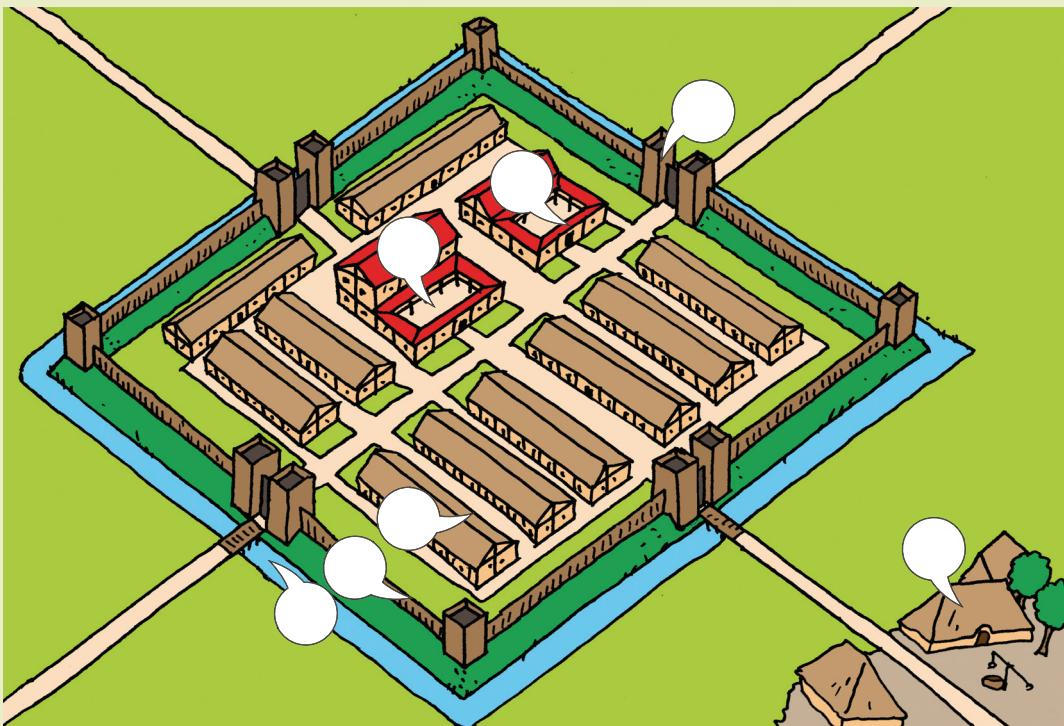

In Nederland is één groot fort waar een heel legioen inpast. Dit fort ligt in Nijmegen. Zo'n groot fort heet een castra. Alle andere forten zijn een stuk kleiner en liggen langs de Rijn. Deze kleine forten, castella, moeten de Romeinse grens bewaken. Een castellum is ongeveer vier voetbalvelden groot. Het fort is door de soldaten zelf gemaakt. Eerst graven ze een gracht. Met de overgebleven aarde maken ze een wal. Daarna zetten ze er een muur van houten palen in. Op elke hoek en bij de poorten bouwen ze torens. Binnen de muren bouwen de soldaten verschillende gebouwen. De soldaten slapen in barakken, dat zijn een soort schuren. In elke barak slapen 48 soldaten. Aan het einde van elke barak woont een officier. Hij is de baas over alle soldaten die in de barak slapen.

Opdracht

Als het fort klaar was, zag het er als volgt uit:

Zet de cijfers van de woorden in de open rondjes bij de tekening.

1

Gracht

5

Woning van de commandant

2

Aarden wal

6

Hoofdgebouw

3

Poort

7

Kampdorp

4

Barakken

Soldatenvrouw

Hallo, ik ben Julia, de vrouw van Marcus Scanius. We hebben twee kinderen: Julius van 12 jaar en Lucius van 10 jaar. Ze willen allebei, net als hun vader, soldaat worden. Ik woon met de kinderen in de vicus, het kampdorp, naast het fort. In dit dorp wonen de vrouwen en kinderen van de soldaten en andere Romeinen en Germanen. In het kampdorp is ook een markt. Hier verkopen Germanen vis, vlees, huiden, geweven stoffen, kaas en graan. Of ze ruilen hun producten tegen Romeinse goederen. De Germanen waren gewend om spullen te ruilen. Van ons hebben ze geleerd om met geld te betalen.

Opdracht 6

Hieronder zie je allerlei producten waarmee Romeinen en Germanen ruilden en handelden. Zet de juiste voorwerpen bij de juiste persoon.

ij Romeinen spreken Latijn, maar de Germanen spreken hun eigen taal: het Germaans. Als een Romein en een Germaan met elkaar gaan handelen, kunnen ze elkaar niet goed verstaan. Dan moeten ze met gebaren zeggen wat ze bedoelen. Sommige Germanen hebben zelf in het Romeinse leger gezeten en spreken hierdoor wel Latijn.

Opdracht 7

Voor nieuwe dingen, die de Romeinen naar Nederland brachten, hadden de Germanen nog geen woorden. Dan namen ze de Latijnse namen hiervoor over. In het Nederlands hebben we nog steeds woorden die uit het Latijn komen.

Kun jij de Nederlandse woorden raden?

Castellum

Tegula

Stratum

Murus

Fornus

Scola

Saccus

Camera

Porta

De soldaten mogen eigenlijk tijdens hun diensttijd in het Romeinse leger niet trouwen. Dat mag pas als zij uit het leger gaan. Maar Marcus en ik waren erg verliefd en zo lang wilden wij niet wachten. Gelukkig zijn de officieren niet zo streng. Veel soldaten hebben vrouw en kinderen die in het kampdorp wonen. Op deze manier zien ze elkaar regelmatig. Als Marcus naar een ander fort wordt overgeplaatst, verhuizen wij mee. Het kan voorkomen dat wij dan helemaal naar de andere kant van Europa moeten.

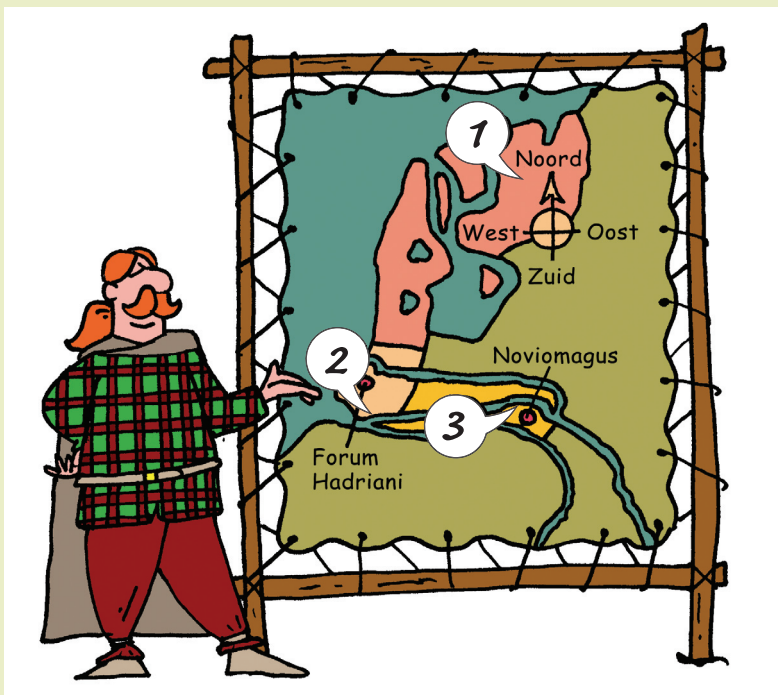
Canninefaat en vishandelaar

Mijn naam is Brinno, ik ben Germaan. De Germanen bestaan uit verschillende stammen. Ik ben van de stam van de Canninefaten. Onze hoofdstad is Forum Hadriani en ligt vlakbij de zee. In het oosten wonen de Bataven en in het noorden de stam van de Friezen. In een stam is het stamhoofd de baas. Als de stam erg groot is, zijn er soms meer stamhoofden.

Opdracht 8

Bekijk de kaart van Nederland tijdens de Romeinse tijd. Kleur met behulp van de bovenstaande aanwijzingen en het kompas de drie stamgebieden in.

- ☐ Bataven
- ☐ Friezen
- ☐ Canninefaten

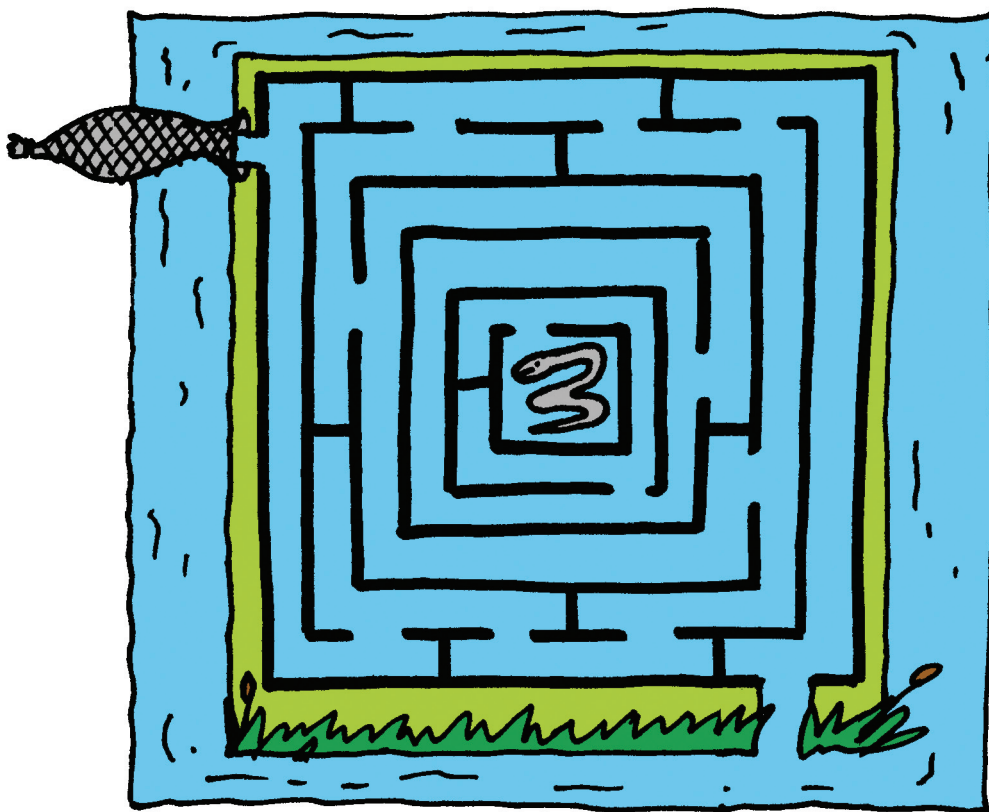
Wij, Canninefaten, wonen in kleine dorpjes. De meesten van ons zijn boer. In mijn geboortedorp hebben we ook een smid en een pottenbakker. Vlakbij Romeinse forten zijn kampdorpen ontstaan, waar Romeinen en Germanen naast elkaar leven. De soldaten in het fort hebben een hoop eten en spullen nodig. Ik ben een vishandelaar en woon in het kampdorp. Ik vang met mijn netten grote zalm en steur op de Rijn. Met mijn fuiken vang ik altijd erg veel paling. Ik verkoop mijn vis op de markt in het kampdorp. Soms koop ik mosselen en oesters van zeevissers uit Katwijk. Vooral de soldaten uit het fort zijn verzot op de mosselen.

Voordat ik vishandelaar werd, was ik 25 jaar lang soldaat in het Romeinse leger. Wij zijn goede ruiters, de beste in de wereld! De Romeinen weten dat ook en die willen ons graag in hun leger hebben. Ik ben bijna in het hele Romeinse Rijk geweest. In Engeland zorgden wij ervoor dat de stam van de Picten werd verslagen. Ik ben zelfs in Rome geweest! Ik zat daar vijf jaar in de garderijderij. Deze ruiters zijn de lijfwacht van de keizer. In de garderijderij zitten de beste Keltische en Germaanse ruiters. Daarna ben ik nog een paar jaar in Duitsland geweest. Hier werkte ik meer dan een jaar op een transportschip van het leger. Wij brachten stenen van een steengroeve naar forten. Op dit schip leerde ik varen en vissen. Na mijn dienstdienst kreeg ik het Romeinse burgerrecht. Dat was handig toen ik terugkeerde naar mijn geboortedorp. Hier wilde ik visser worden. Niet iedereen mag zomaar vissen in de rivieren. Hiervoor heb je een Romeinse vergunning nodig. Omdat ik nu Romeins burger ben, kreeg ik deze vergunning.

Opdracht 9

Kies in het onderstaande puzzeltje wie je wilt helpen. Red de paling uit de handen van Brinno of help Brinno juist om de paling in de fuik te krijgen.

Retourtje Romeinen

<i>Opdracht 1</i>	<i>Brittannia</i>	Groot Brittannië (Engeland)
	<i>Germania</i>	Duitsland
	<i>Belgica</i>	België
	<i>Gallia</i>	Frankrijk
	<i>Hispania</i>	Spanje
	<i>Dacia</i>	Roemenië
	<i>Thracia</i>	Griekenland
	<i>Armenia</i>	Armenië
	<i>Aegyptus</i>	Egypte
	<i>Mare Nostrum</i>	Middellandse Zee

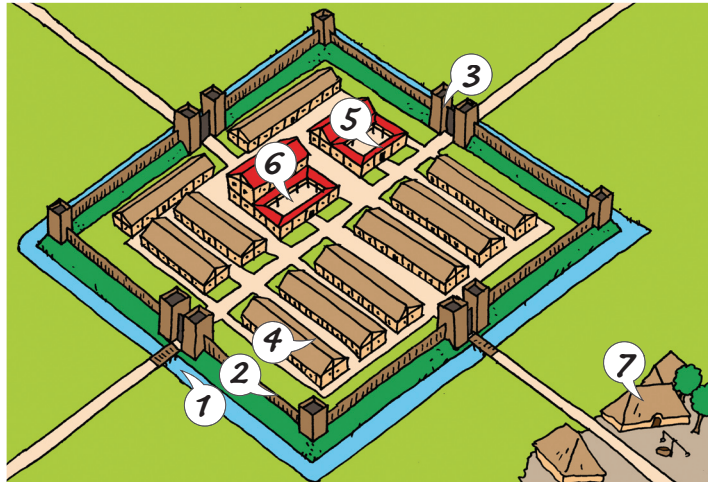
<i>Opdracht 2</i>	2 Helm
	3 Harnas
	5 Schild
	1 Speer
	4 Zwaard
	6 Sandalen

Opdracht 3 Weet je waarom het Romeinse leger zo groot moest zijn?
Omdat het Romeinse rijk heel groot was. De Romeinen hadden heel veel soldaten nodig om hun grote rijk te beschermen.

Opdracht 4 De commandant heeft de volgende zaken die een soldaat niet of anders heeft:

- vederbos op de helm
- staf van wijnrank i.p.v. een speer
- ovaal/ rond schild i.p.v. een rechthoekig/ vierkant schild.
- scheenplaten
- zwaard aan de linkerkant, bij soldaat rechts
- andere 'rok' (tunica)

Opdracht 5

Opdracht 6

Romein	Germaan
glas	graan
wijn	kaas
olielamp	vis
mantelspeld	leer

Opdracht 7

Romeinse namen	Nederlandse namen
Castellum	Kasteel
Stratum	Straat
Fornus	Fornuis
Saccus	Zak
Porta	Poort
Tegula	Tegel
Murus	Muur
Scola	School
Camera	Kamer

Opdracht 8

- 3 Bataven
- 1 Friezen
- 2 Canninefaten

Colofon

Uitgave Legermuseum, 2004
 Samenstelling Jeroen Punt, educator Legermuseum
 Illustraties Auke Herrema
 Vormgeving Fabrique
 Met dank aan A. C. Harshagen, P. L. Visser

Voor meer informatie over Romeinen www.gemina.nl
 Dit lespakket kunt u downloaden vanaf www.legermuseum.nl